

- Tihomirov, 2000* – Tihomirov V. P. Otkryitoe obrazovanie: predposylki, problemy i tendentsii razvitiya / V. P. Tihomirov. – M. : MESI, 2000. – 240 s.
- Yasvin, 2001* – Yasvin V. A. Obrazovatel'naya sreda: ot modelirovaniya k proektirovaniyu / V. A. Yasvin. – M. : Smyisl, 2001. – 366 s.
- Jonassen, 2000* – Jonassen David H. Mindtools: Affording Multiple Knowledge Representations for Learning / David H. Jonassen, Chad S. Carr // Computers as cognitive tools / S. P. Lajoie (Ed.), 2000. – Volum 2 [Web site]. – Access mode : <http://web.missouri.edu/jonassend/Mindtoolschapter.pdf>
- Wilson, 1995* – Wilson B. Metaphors for instruction: Why we talk about learning environments / B. Wilson // Educational Technology, 1995. – 35(5). – P. 25-30.

Надійшла до друку 3.09.2014.

УДК 373.5.016:796

Олександр Півень

ОСОБЛИВОСТІ ПОЗИТИВНОГО СТАВЛЕННЯ УЧНІВ 5-7 КЛАСІВ ДО ЗАНЯТЬ ФІЗИЧНОЮ КУЛЬТУРОЮ

Аналіз наукових даних підтверджує важливість формування фізичної культури підростаючого покоління в процесі фізичного виховання. У статті розкриваються питання теорії і практики виховання у молодших підлітків позитивного ставлення до занять фізичною культурою. Визначені сутність і структура позитивного ставлення учнів 5-7 класів до занять фізичною культурою.

Установлено, що аналіз практики роботи шкіл України показує, що вирішення цього завдання залежить в основному від організації і самореалізації учнями здорового способу життя, важливим компонентом якого є систематичні заняття фізичними вправами. Але залучення школярів до таких занять стає можливим лише за умов сформованості в них позитивного ставлення до занять фізичною культурою. У процесі його виховання в учнів виникають позитивні емоції, з'являється інтерес до фізичної культури, формується готовність до фізичного вдосконалення, розвивається рухова активність і звичка до занять фізичними вправами.

Визначено, що результати вивчення стану виховної роботи з учнями 5-7 класів у цьому контексті вказують на наявність протиріч між ускладненими вимогами до школярів та ступенем сформованості в них позитивного ставлення до занять фізичною культурою, яке є важливою умовою успішного виконання цих вимог. Як свідчать статистичні дані, стан здоров'я, фізична підготовленість, рівень знань, умінь і навичок більшості учнів не відповідають як загальноприйнятим нормативам, так і їхнім здібностям і можливостям. На уроках фізичної культури школярі проявляють байдуже або негативне ставлення до занять фізичною культурою. Такий стан пояснюється, насамперед, різким зниженням у молодших підлітків стійкого інтересу до занять фізичними вправами. У цьому віці в учнів значно зменшується спонукальна сила природної потреби в рухах, що веде до відповідного способу життя, погіршення стану здоров'я і фізичної підготовленості.

Ключові слова: *фізична культура, позитивне ставлення до занять фізичною культурою, позакласна робота.*

Анализ научных данных подтверждает важность формирования физической культуры подрастающего поколения в процессе физического воспитания. В статье раскрываются вопросы теории и практики воспитания в младших подростках положительного отношения к занятиям физической культурой. Определены сущность и структура позитивного отношения учащихся 5-7 классов к занятиям физической культурой.

Установлено, что анализ практики работы школ Украины показывает, что решение этой задачи зависит в основном от организации и самореализации учащимися здорового образа жизни, важным компонентом которого являются систематические занятия физическими упражнениями. Но привлечение школьников к таким занятиям становится возможным лишь при условии сформованности у них положительного отношения к занятиям физической культурой. В процессе его воспитания у учащихся возникают положительные эмоции,

появляється інтерес к фізической культурі, формується готовність к фізическому совершенствованию, развивается двигательная активность и привычка к занятиям физическими упражнениями.

Определено, что результаты изучения состояния воспитательной работы с учащимися 5-7 классов в этом контексте указывают на наличие противоречий между усложненными требованиями к школьникам и степени сформированности у них положительного отношения к занятиям физической культурой, которое является важным условием успешного выполнения этих требований. Как свидетельствуют статистические данные, состояние здоровья, физическая подготовленность, уровень знаний, умений и навыков большинства учащихся не соответствуют как общепринятым нормативам, так и их способностям и возможностям. На уроках физической культуры школьники проявляют безразличное или отрицательное отношение к занятиям физической культурой. Такое положение объясняется, прежде всего, резким снижением в младших подростках устойчивого интереса к занятиям физическими упражнениями.

В этом возрасте у учащихся значительно уменьшается побудительная сила естественной потребности в движениях, ведет к соответствующему образу жизни, ухудшение состояния здоровья и физической подготовленности.

Ключевые слова: физическая культура, позитивное отношение к занятиям физической культурой, внеклассная работа.

Analysis of scientific evidence confirms the importance of formation of physical training of the younger generation in the process of physical education. The article describes the theory and practice of education in younger teenagers a positive attitude to physical training. The essence and structure of the positive attitude of pupils of 5-7 classes in physical training are determined.

It was found that the analysis of practice of Ukrainian schools shows that the solution of this problem depends largely on self-organization of students' healthy lifestyle, which are an important component of the systematic physical exercise. But the involvement of children in such studies is possible only on condition of formation of their positive attitudes towards physical training. In the process of education students have positive emotions and interest in physical culture, they form readiness for physical perfection, physical activity and develop the habit of physical exercise.

Determined that the results of a study of the educative work with students of 5-7 grades in this context indicate a conflict between the complicated requirements for students and degree of development of positive attitude to physical training, which is an important condition for the successful implementation of these requirements. As statistics show, the health, physical fitness, knowledge and skills in most students do not meet generally accepted standards as well as their abilities and capabilities. At physical training lessons pupils show an indifferent or negative attitude towards physical training. This situation is explained primarily by a sharp decline in younger teenagers of sustained interest to physical exercise. In students of this age is significantly reduced the motive power of natural need for movement, which leads to a corresponding lifestyle, poor health and physical fitness.

Keywords: physical education, positive attitude to physical training, extra-curricular activities.

Постановка проблеми. Одними з головних завдань загальноосвітніх навчальних закладів є зміцнення здоров'я учнівської молоді, підвищення фізичної підготовленості як суттєвої умови підвищення якості її життя.

Аналіз практики роботи шкіл України показує, що вирішення цього завдання залежить в основному від організації і самореалізації учнями здорового способу життя, важливим компонентом якого є систематичні заняття фізичними вправами. Але залучення школярів до таких занять стає можливим лише за умов сформованості в них позитивного ставлення до занять фізичною культурою. У процесі його виховання в учнів виникають позитивні емоції, з'являється інтерес до фізичної культури, формується готовність до фізичного вдосконалення, розвивається рухова активність і звичка до занять фізичними вправами [Столітенко, 2001].

Однак результати вивчення стану виховної роботи з учнями 5-7 класів у цьому контексті вказують на наявність протиріч між ускладненими вимогами до школярів та ступенем сформованості в них позитивного ставлення до занять фізичною культурою, яке є важливою

умовою успішного виконання цих вимог. Як свідчать статистичні дані, стан здоров'я, фізична підготовленість, рівень знань, умінь і навичок більшості учнів не відповідають як загальноприйнятим нормативам, так і їхнім здібностям і можливостям. На уроках фізичної культури школярі проявляють байдуже або негативне ставлення до занять фізичною культурою. Такий стан пояснюється насамперед різким зниженням у молодших підлітків стійкого інтересу до занять фізичними вправами. У цьому віці в учнів значно зменшується спонукальна сила природної потреби в рухах, що веде до відповідного способу життя, погіршення стану здоров'я і фізичної підготовленості. У зв'язку із цим у край необхідною стає організація вчителем фізичної культури спеціальної роботи з виховання в учнів 5-7 класів позитивного ставлення до занять фізичною культурою [Столітенко, 2001].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретико-методологічні основи виховання активно-позитивного ставлення особистості до навчально-пізнавальної діяльності розроблені в працях Б. Ананьєва, В. Богословського, Л. Божович, О. Ковальова, О. Кононко, Г. Костюка, О. Леонтєва, Г. Люблінської, В. Мерліна, В. Мясичева, С. Рубінштейна, Д. Узнадзе та інших.

Психолого-педагогічні основи виховання в учнів мотивації до навчання розглядаються в дослідженнях М. Алексєєвої, О. Алферова, І. Беха, П. Гальперіна, Н. Зубалій, Б. Кобзаря, М. Левківського, А. Маркової, М. Матюхіної, Н. Морозової, Л. Славіної, К. Чорної, Г. Щукіної, В. Ядова та інших.

Проблеми виховання в школярів потреби, інтересу і звички до занять фізичною культурою досліджувалися М. Андрухом, Б. Ведмеденком, А. Войлоковим, З. Джумаєвим, П. Дуркіним, М. Жаворонковою, С. Жевагою, М. Зубалієм, О. Ільїним, М. Козленком, О. Козленком, Л. Лихачовим, А. Міхєєвим, І. Петренком, В. Петровим, Р. Пилояном, В. Поповим, Б. Сарсенбаєвою, В. Соколовим, М. Солопчуком, Н. Хоменко, Б. Шияном, П. Щербакком та іншими.

Мета написання статті полягає в теоретичному обґрунтуванні ефективності змісту, форм і методів виховання в учнів 5-7 класів позитивного ставлення до занять фізичною культурою.

Завдання дослідження:

1. З'ясувати стан проблеми виховання у школярів позитивного ставлення до занять фізичною культурою в педагогічній теорії та практиці.

2. Визначити сутність і структуру позитивного ставлення молодших підлітків до занять фізичною культурою.

Виклад основного матеріалу. Виявлення когнітивного, емоційного, мотиваційного та діяльнісного компонентів у структурі ставлення дозволяє визначити напрямки дослідження сутності й змісту позитивного ставлення молодших підлітків до занять фізичною культурою. Їх аналіз показує, що у вихованні в учнів позитивного ставлення до занять фізичною культурою важливу роль відіграє озброєння їх системою знань. На цьому

наголошують М. Козленко, М. Солопчук та інші. Освітні завдання шкільної фізичної культури автори умовно поділяють на дві групи. До першої групи відносяться завдання, спрямовані на вдосконалення рухової діяльності учнів, збагачення їх навичками життєво важливих рухів, формування готовності швидко та ефективно засвоювати нові рухові уміння. До другої групи входять завдання, що передбачають озброєння учнів теоретичними знаннями і практичними вміннями користуватися засобами фізичної культури для зміцнення здоров'я, загартування організму, складання правильного режиму праці й відпочинку та підвищення працездатності.

В. Соколов, Р. Пилоян, О. Козленко та інші, досліджуючи мотиви занять фізичною культурою, вивчали окремі фактори та умови становлення мотивів як самостійних чинників, здатних впливати на діяльність школярів та їхнє ставлення до занять фізичною культурою. В. Соколов визначив головні та другорядні фактори, що викликають мотиви, які безпосередньо спонукають школярів займатися фізичною культурою і спортом (прямі мотиви), і ті, що впливають опосередковано (непрямі мотиви). Прямими мотивами є: зміцнення здоров'я, розвиток фізичних якостей, прагнення стати чемпіоном, майстром спорту, успішно виступити на змаганнях, підготувати себе до життя і праці, сформувати певні спортивні навички, бути схожим на старших товаришів, на відомих спортсменів. Серед факторів, що впливають на становлення непрямих мотивів, він виділив такі: поради батьків, друзів, звичка виконувати фізичні вправи, вплив школи, учителя фізичної культури, різних форм пропаганди [Бех, 1998].

О. Козленко розглядав проблему прагнення до фізичного вдосконалення, формування якого є умовою підвищення ефективності фізичного виховання учнів початкових класів. Він наголосив, що визначальним фактором, який детермінує прояв у молодших школярів прагнення до фізичного вдосконалення, є вираженість дієвих мотивів (обов'язку, слухняності, бажання бути здоровим, сильним, спритним, отримання відмінної оцінки, особистої першості). Автор також відмітив, що у сім'ї найбільший вплив на прояв прагнення молодших школярів до фізичного вдосконалення спричиняє приклад батьків та їхня увага до успіхів дітей і піклування про їх домашні заняття фізичними вправами.

У дослідженнях П. Дуркіна, З. Джумаєва [Дуркин, 2006] та інших розкрита роль інтересу у вихованні позитивного ставлення до занять фізичною культурою. П. Дуркін розглядав інтерес до занять фізичною культурою як наслідок проведеної виховної діяльності, як одне з інтегральних проявлень складних процесів мотиваційної сфери школяра. Автор розрізнив мотивацію внутрішню і зовнішню. На його думку, інтерес формується лише в результаті внутрішньої мотивації, яка виникає лише тоді, коли зовнішні мотиви й цілі відповідають можливостям школяра, тобто є для нього не дуже складними, але й не легкими. Серед основних особистісних утворень він виділив: природну потребу в рухах, у нових враженнях, у новій інформації; мотивацію занять фізичною культурою;

активний, стійкий інтерес до занять фізичною культурою; активність у фізичному вдосконаленні; звичку до занять фізичними вправами, до гігієнічних норм і процедур; потребу в фізичному вдосконаленні; позитивне ставлення до занять фізичною культурою.

З. Джумаєв [Бех, 1998] досліджував фактори, які впливають на формування у сільських школярів інтересу до занять фізичною культурою. Серед них основним він виділив взаємодію школи і сім'ї у фізичному вихованні учнів. Дуже суттєвим є такий рівень фізичного виховання в сім'ї, який залежить від фізкультурно-педагогічної освіченості батьків, їхнього ставлення до занять фізичною культурою і спорту. Автор зазначив, що для молодших підлітків характерними є процесуальні мотиви занять фізичною культурою, пов'язані з потребою в руховій активності, іграх, спілкуванні з товаришами. У старших підлітків з'являються індивідуальні і соціально-значимі мотиви, однак рівень їхнього позитивного ставлення до занять фізичною культурою і спортом починає знижуватися.

Питання ставлення учнів до занять фізичною культурою вивчали А. Войлоков, Б. Сарсенбаєва та В. Попов. Порівнюючи особливості ставлення до різних предметів, А. Войлоков розкрив основні причини зниження інтересу старшокласників до уроків фізичної культури і виявив його вплив на їхнє ставлення до занять фізичними вправами. Автор відзначив, що залежно від віку й статі ставлення школярів помітно змінюється, тому в учителя фізичної культури є можливість подолання цього явища. Позитивне ставлення до уроків фізичної культури підвищується в період навчання в 1-4 класах, потім поступово знижується до 10 класу. Своє позитивне ставлення учні пояснюють впливом фізичних вправ на фізичний розвиток, на формування рухових і вольових якостей. Учні з індіферентним ставленням основними причинами зниження інтересу до уроків фізичної культури називають невисоку якість проведення уроків, захоплення іншими предметами, низький авторитет учителя, систематичне невдале виконання ними вправ. Учні з негативним ставленням пояснюють свою позицію недостатньою фізичною підготовленістю, нецікавим проведенням уроків.

Б. Сарсенбаєва розробляла тему формування ставлень підлітка до спортивної діяльності як до форми вираження своєї суспільної сутності та як до діяльності, потрібної суспільству. Автор виявила психологічні умови організації спортивної діяльності підлітків, дослідила реальні мотиви їхньої участі у спортивних заходах, а також провела умовну типологію ставлень підлітків до спортивної діяльності. Вона виділила умовні групи підлітків за такими типами ставлень:

а) з переважанням колективістської мотивації (з активною і пасивною спрямованістю);

б) з переважанням егоїстичної мотивації у діяльності. У цій групі автор виділила учнів, які бажають досягти лише особистої першості, і підлітків, які теж прагнуть до цього, але намагаються приховати свою егоїстичну спрямованість [Станкин, 1987].

Отже, вивчення педагогічної літератури дозволяє дати робоче визначення ставлення молодших підлітків до занять фізичною культурою як цілісної системи індивідуальних, вибіркових, свідомих зв'язків особистості з різними сторонами фізичної культури, які характеризують внутрішню позитивну позицію в її оцінці та трансформуються в особистісні цінності. Основними особистісними утвореннями, які входять до структури позитивного ставлення молодших підлітків до занять фізичною культурою, є система знань з фізичної культури (когнітивний); емоційні переживання (емоційний); мотиви занять фізичною культурою, інтерес до занять фізичною культурою, потреба у фізичному вдосконаленні (мотиваційний); активність у заняттях фізичною культурою, звичка до занять фізичною культурою (діяльнісний) компоненти.

Висновки. Таким чином, аналіз літератури підтверджує, що проблема виховання у школярів позитивного ставлення до занять фізичною культурою вивчалася, в основному, у комплексі з іншими питаннями. Спеціальних досліджень щодо виховання в учнів 5-7 класів позитивного ставлення до занять фізичною культурою не проводилося. Не визначені у проаналізованих роботах психолого-педагогічні умови підвищення ефективності роботи школи з формування в учнів кожного із цих компонентів, які виражаються у таких особистісних утвореннях, як система знань із фізичної культури, емоційні переживання, мотиви занять фізичною культурою, інтерес до занять фізичною культурою, потреба у фізичному вдосконаленні, активність у заняттях фізичною культурою, звичка до занять фізичною культурою. Залишаються також не до кінця вивченими вікова динаміка ставлення учнів до занять фізичною культурою та їх вплив на фізичну підготовленість підлітків.

ЛІТЕРАТУРА

- Бех, 1998* – Бех І. Д. Особистісно зорієнтоване виховання : науково-методичний посібник. – К.: ІЗМН, 1998. – 204 с.
- Волков, 1991* – Волков Л. В. Возрастные особенности организации физической подготовки детей и подростков / Л. В. Волков. – Переяслав-Хмельницький, 1991. – 26 с.
- Дуркин, 2006* – Дуркин П. К. Формирование у школьников интереса к физической культуре : учеб. пособие. – Архангельск : Изд-во Арханг. гос. техн. ун-та, 2006. – 128 с.
- Киричук, 1986* – Киричук О. І. Виховання в учнів інтересу до навчання / О. І. Киричук. – К. : Знання, 1986. – 48 с.
- Станкин, 1987* – Станкин М. И. Психолого-педагогические основы физического воспитания: пособие для учителя. – М. : Просвещение, 1987. – 222 с.
- Столітенко, 2001* – Столітенко Є. В. Методика виховання в учнів 5-7 класів позитивного ставлення до фізичної культури // Теорія і практика фізичного виховання. – 2001. – №1-2. – С. 12-19.

REFERENCES

- Bekh, 1998* – Bekh I. D. Osobystisno zoriientovane vykhovannia : naukovo-metodychnyi posibnyk. – K.: IZMN, 1998. – 204 s.
- Volkov, 1991* – Volkov L. V. Vozrastnye osobennosti orhanyzatsyy fizycheskoi podgotovky detei y podrostkov / L. V. Volkov. – Pereiaslav-Khmelnytskyi, 1991. – 26 s.
- Durkyn, 2006* – Durkyn P. K. Formyrovanye u shkolnykov ynteresa k fizycheskoi kulture : ucheb.posobyе. – Arkhanhelsk : Yzd-vo Arkhanh. hos. tekhn. un-ta, 2006. – 128 s.
- Kyrychuk, 1986* – Kyrychuk O. I. Vykhovannia v uchniv interesu do navchannia / O. I. Kyrychuk. – K. : Znannia, 1986. – 48 s.

- Stankyn, 1987* – Stankyn M. Y. *Psykholoho-pedahohycheskye osnovy fizycheskoho vospytanyia: posobyе dlia uchytelia.* – M. : Prosveshchenye, 1987. – 222 s.
- Stolitenko, 2001* – Stolitenko Ie.V. *Metodyka vykhovannia v uchniv 5-7 klasiv pozytyvnoho stavlennia do fizychnoi kultury // Teoriia i praktyka fizychnoho vykhovannia.* – 2001. – №1-2. – S. 12-19.

Надійшла до друку 30.07.2014.

УДК 37.091.2:613.955

Юрій Підборський, Алла Сембрат

УМОВИ ЕФЕКТИВНОСТІ ЗМІСТУ ПЕДАГОГІЧНОГО ПРОЦЕСУ ДО ЗДІЙСНЕННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖЕННЯ СТУДЕНТІВ

У статті аналізується проблема ефективності змісту педагогічного процесу до здійснення здоров'язбереження студентів. Зміст педагогічної освіти розглядається як сукупність певних знань студентів (оволодіння частиною соціального досвіду людства) та діяльності, спрямованої на реалізацію цих знань, а також спрямованість на особистість (перетворення соціального досвіду в досвід діяльності особистості). У дослідженнях із проблем професійної освіти підставою для розробки змісту є професійна готовність студентів. Аналізуючи різні напрями вивчення готовності, у якості підстав змісту освіти виділяємо: компоненти професійної діяльності, професійні функції, професіограми.

Підставою для відбору змісту освіти щодо готовності студентів до здійснення здоров'язбереження є готовність студентів до цієї діяльності, яка у свою чергу представлена сукупністю теоретичного, мотиваційного та практичного компонентів. При побудові моделі змісту освіти, урахувавши те, що підставою відбору змісту освіти в аспекті здоров'язбереження є фактична і проєктована готовність до здоров'язбереження, нами враховується розподіл змісту освіти на інваріантний і варіативний компоненти.

Ключові слова: педагогічний процес, здоров'язбереження студентів.

В статье анализируется проблема эффективности содержания педагогического процесса к осуществлению здоровьесбережения студентов. Содержание педагогического образования рассматривается как совокупность определенных знаний студентов (овладение частью социального опыта человечества) и деятельности, направленной на реализацию этих знаний, а также направленность на личность (преобразования социального опыта в опыт деятельности личности). В исследованиях по проблемам профессионального образования основанием для разработки содержания является профессиональная готовность студентов. Анализируя различные направления изучения готовности, в качестве оснований содержания образования выделяем: компоненты профессиональной деятельности, профессиональные функции, профессиограммы.

Основанием для отбора содержания образования относительно готовности студентов к осуществлению здоровьесбережения выступает готовность студентов к этой деятельности, которая в свою очередь представлена совокупностью теоретического, мотивационного и практического компонентов. При построении модели содержания образования, учитывая то, что основанием отбора содержания образования в аспекте здоровьесбережения является фактическая и проектируемая готовность к здоровьесбережению, нами учитывается распределение содержания образования на инвариантный и вариативный компоненты.

Ключевые слова: педагогический процесс, здоровьесбережение студентов.

The article analyzes the problem of the effectiveness of content of pedagogical process for implementation of students' health preservation. The content of pedagogical education is viewed as a specific set of students' knowledge (mastery of the part of social experience of the mankind) and activities, aimed at the implementation of this knowledge, as well as the focus on the person (the transformation of social experience in the experience of the individual). In studies concerning the problem of professional education the grounds for the development of content make the professional preparedness of students. Analyzing the different directions in the study of readiness, as bases of educational content we define: the components of professional activity, professional functions, profессиograms.